

## **ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Вінницький національний технічний університет

### **Анотація**

*Розглянуто теоретичні та практичні питання управління витратами та побудови на підприємствах системи управління підвищенням рівня рентабельності продукції, що виготовляється.*

**Ключові слова:** продукт праці, продукція, товари, послуги, виробництво, рентабельність, показники якості, функції та методи управління тощо.

### **Abstract**

*Theoretical and practical questions of cost management and construction of the system of management of increase of profitability level of manufactured products are considered.*

**Key words:** product of labor, products, goods, services, production, profitability, quality indicators, functions and management methods, etc.

### **Вступ**

Постійне загострення конкуренції між виробникам різних видів продукції вимагає від них постійного пошуку нових, більш ефективних форм організації виробництва та підвищення рентабельності продукції, що виготовляється. В нових умовах господарювання успіху зможуть добитися тільки ті підприємства, реалізація продукції яких буде приносити більші прибутки.

*Метою цієї роботи є аналіз теоретичних і методологічних положень організації на підприємствах процесу виробництва продукції та розробка рекомендацій з побудови системи управління підвищенням рівня рентабельності продукції, що її випускають підприємства.*

### **Результати дослідження**

В роботі було досліджено процес виробництва продукції на підприємствах; вивчено існуючі класифікації видів продукту, що виготовляють підприємства, його складові та вимірники.

Зокрема, було встановлено, що *виробництво* певного продукту – це процес виготовлення різних видів продукту (продукції, товарів, робіт та послуг), які потрібні людям для задоволення постійно зростаючих потреб. Вироблений продукт підприємства пропонують споживачам (покупцям), які сплачують за це відповідні кошти.

Ретельно були проаналізовані вимірники обсягу продукції, до яких було віднесено натуральні та вартісні показники: вартість товарної, валової, реалізованої та чистої продукції, наведено формули для розрахунку цих показників.

Запропоновано узагальнюючий показник, яким можна оцінити *рентабельність* продукції підприємства – це відношення чистого прибутку, що його отримало підприємство від реалізації виробленої продукції, до собівартості реалізованої продукції.

Зроблено висновок, що є два основні шляхи підвищення рівня рентабельності продукції: а) потрібно або збільшувати величину чистого прибутку, що його отримує підприємство; б) або потрібно зменшувати собівартість реалізованої продукції, а також в) потрібно зменшувати всі інші види витрат на виробництво продукції: адміністративні витрати, витрати на збут тощо.

Досліджено існуючі класифікації показників якості продукції та встановлено їх вплив на рівень рентабельності продукції підприємства. При цьому зазначено, що додаткові кошти, які вкладають підприємства у підвищення якості продукції, мають забезпечити таке зростання ціни реалізації продукції і, відповідно, чистого прибутку, при якому зростання чистого прибутку буде відбуватися більш швидкими темпами, ніж зростання витрат на покращення показників якості цієї продукції. Розроблено алгоритм виявлення показників якості, покращення яких дозволить підприємству підвищити рівень рентабельності своєї продукції.

Проведено детальне дослідження класифікацій видів витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції, визначені основні види витрат, які найбільшою мірою впливають на

собівартість продукції підприємства та рівень її рентабельності. До таких видів витрат віднесено: операційні витрати (матеріальні, витрати на оплату праці, витрати на соціальні заходи), а також витрати на збут продукції та адміністративні витрати.

Проаналізовано існуючі в літературі означення поняття «управління витратами» і висловлено власну думку, що *управління витратами* на підприємстві – це процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями виникнення і носіями та забезпечення їх ефективного використання.

Було запропоновано систему управління витратами на підприємстві, яка складається з поєднання функціонального та організаційного підходів. Функціональний підхід передбачає запровадження нормування, планування, облік, контроль витрат та стимулювання економії витрат. Організаційний підхід передбачає диференціацію витрат за місцем формування та центрами відповідальності, а також розроблення ієрархічної системи лінійних та функціональних зв'язків між керівниками та працівниками підприємства з питань управління витратами.

Запропоновано алгоритм побудови та функціонування системи управління підвищенням рівня рентабельності продукції підприємства, який наведено на рис. 1.



Рисунок 1 – Запропонований алгоритм побудови та функціонування системи управління підвищенням рівня рентабельності продукції підприємства

В роботі детально були опрацьовані основні методи управління витратами, до яких належать: директ-костинг (direct-costing), стандарт-кост (standard-cost), таргет-костинг (target-costing), кайзен-костинг (kaizen-costing), ABC-costing та дано характеристики цих методів та сфер застосування.

Запропоновано низку показників, якими можна оцінювати рівень рентабельності продукції підприємства, до яких було віднесено: питому вагу матеріальних витрат в операційних витратах підприємства та її динаміку; питому вагу витрат на оплату праці в операційних витратах

підприємства та її динаміку; питому вагу витрат на збут продукції у собівартості реалізованої продукції підприємства та її динаміку; питому вага адміністративних витрат у собівартості реалізованої продукції підприємства та її динаміку та інші.

Практична частина роботи була виконана із використанням річних бухгалтерських звітів ПрАТ «Вінницький завод «Маяк».

### **Висновки**

Підвищення на підприємствах рівня рентабельності продукції може бути забезпечено шляхом як покращення показників якості продукції, що може спричинити підвищення ціни на продукції та зростання величини чистого прибутку, що його отримує підприємство, так і за рахунок зниження всіх (або визначальних) видів витрат шляхом впровадження відповідної системи управління витратами.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Козловський, В. О. Основи підприємництва : навчальний посібник. У 2-х частинах. Частина I / В. О. Козловський – [Вид. 2-ге, переробл. та доповн.] – Вінниця : ВНТУ, 2017.– 119 с.
2. Козловський, В. О. Основи підприємництва : навчальний посібник. У 2-х частинах. Частина II / В. О. Козловський – [Вид. 2-ге, переробл. та доповн.] –Вінниця : ВНТУ, 2017.–116 с.
3. Козловський, В. О. Виробниче та комерційне підприємництво : навчальний посібник. /В. О. Козловський, О. Й. Лесько – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 154 с.

**Козловський Володимир Олександрович** – к.е.н., доцент, професор кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: [V@Vin.UA](mailto:V@Vin.UA) або [Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua](mailto:Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua)

**Грабчук Євген Олегович** – студент 4-го курсу бакалаврату гр. МВКД-176 факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

**Kozlovskiy Volodymyr Oleksandrovych** – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsya, e-mail: [V@Vin.UA](mailto:V@Vin.UA) or [Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua](mailto:Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua)

**Hrabchuk Yevhen** – 4th year undergraduate student gr. MVKD-17b, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsya National Technical University, Vinnytsya.